

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. május 23.

FILOZÓFIA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

A rész (30 pont)

1. feladat

Összesen 10 pont (meghatározásonként 1–1 pont)

Fogalmak	Meghatározások
szillogizmus	K
idea	A
arkhé	C
a priori	G
logosz	D
metafizika	E
racionalizmus	F
szkepticizmus	I
egzisztencializmus	H
szubsztancia	B

2. feladat

Összesen 5 pont (állításokként 1–1 pont)

Platón	2
Arisztotelész	4
Descartes	3
Kant	1, 5

3. feladat

Összesen 5 pont (szerzőnként 1–1 pont)

Summa Theologiae	Aquinói Szent Tamás
Elmélkedések az első filozófiáról	Descartes
A tiszta ész kritikája	Kant
Logikai-filozófiai értekezés	Wittgenstein
Így szólott Zarathustra	Nietzsche

4. feladat**Összesen 10 pont** (állításokként 1–1 pont)

Állítások	Igaz	Hamis
Platón azt tanította, hogy az ember lényege szerint „res extensa”, azaz kiterjedt lény.		X
Platón szerint a fizikai világ jelenségeinek van valóságos létük.		X
Arisztotelész szerint az egyedi dolgok részesülnek az ideákból.		X
Descartes-nál fontos filozófiai probléma a megismerés bizonyosságának kérdése.	X	
Descartes a „filozófia első elvét” keresve jutott el a cogito ergo sum tételhez.	X	
Descartes-nál a kétely mint módszer az igazság megtalálásáért született.	X	
Descartes azt tanította, hogy a megismerésben elsődleges a tapasztalat.		X
Descartes-nál a dolgok kétféle véges szubsztanciára vezethetők vissza.	X	
Kant szerint erkölcsös az, ami boldoggá tesz.		X
Kant emelte be a filozófiába az Übermensch fogalmát.		X

B rész (feladatonként 35 pont = 70 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

Szempontok	Pontszám
Problémaérzékenység	10
Szövegértelmezési készség	10
Filozófiatörténeti tájékozottság	4
Argumentáció	7
Nyelvi megformálás	4
Összesen	35

Várható tartalmi elemek**1. szövegrészlet**

Platón szerint a tanulás nem más mint visszaemlékezés. Platón filozófiájában az idea mint örök létező nem tűnik el a halállal, a halhatatlan lélek birtokolja az ideákat. Platón azt feltételezi, hogy a lélek mindent tud a születés előtt. Amikor megszületünk, elfelejtjük a tudást, de nem véglegesen. Képesek vagyunk arra, hogy visszaemlékezzünk a valamikor tudottakra. A visszaemlékezéshez aktív kutatásra, kitartásra, bátorságra van szükség. A szövegrészletben szereplő görög fiú nem tanítás, hanem kérdezés alapján – vagyis kizárólag rávezetéssel – emlékezik vissza a négyszög, illetve a kétszeres fogalmára.

2. szövegrészlet

Arisztotelész a Politikában a városállamról, a kormányzati formákról, az állam és polgárai viszonyáról értekezik. A városállamot szabad emberek által alkotott, természetes képződményként értelmezi. A Politikában kifejtett államformatan szerint – amelynek szellemi forrásvidékei Hérodotosznál és a kései Platónnál mutathatók ki – háromféle államforma létezik. Minden államformának van helyes (jó) és helytelen (eltorzult, korcs) változata, attól függően, hogy vezetőik a közjót vagy magánérdekeiket akarják megvalósítani. Az egyeduralkodó államforma jellemzője, hogy a hatalom egy ember kezében van. Ennek jó változata a királyság, amelyben egyetlen ember, a király gyakorolja a hatalmat a közjó érdekében. Rossz változata a zsarnokság, amelyben a zsarnok csak saját hasznát tartja szem előtt. A második alapvető államforma meghatározó jellemzője a kevesek uralma. Jó változatát Arisztotelész arisztokráciának, elkorcsosulását oligarchiának nevezte. A harmadik alapvető államformát a sokaság (vagyontalan szabadok) hatalma határozza meg. Ha a sokaság a közjó érdekében gyakorolja a hatalmat, az a jó változat, amely a politeia elnevezést kapta. Az elkorcsosult változatot a demokrácia jelenti, amikor a sokaság a saját érdekében bitorolja a hatalmat.

3. szövegrészlet

Szent Ágoston azt tanította, hogy Isten szabadnak teremtette az embert és biztosította számára a választás lehetőségét. Ha nem rendelkezünk a választás képességével, akkor nem tudnánk különbséget tenni a jó és a rossz között. Az ókori egyházatya a szabad akaratról szóló elmélkedésének centrumába a rossz problémáját állította. Megkülönböztette a rossz cselekedetet és a velünk történő rosszat, vagyis a bűnt és a szenvedést. A bűn az emberi létet rombolja. Szent Ágoston szerint minden ember rendelkezik jó és rossz akarattal is, ha jót vagy rosszat tesz, annak okát önmagában kell keresnie. Rossz cselekedeteink mögött a vágy (az isteni törvénytől való elfordulás) hatalmát fedezhetjük fel. A jóakaratot a helyes és tisztességes életre való törekvésként értelmezhetjük. A rossz nem más, mint a jó létének a hiánya. Az ember csak Isten irányításával tudja szabadságát, a jó választását megvalósítani.